

CZU 631.115.13(478)

ROLUL ÎNTREPRINDERIOR ASOCIATIVE ÎN AGRICULTURA MOLDOVEI

I. BOTNARENCO, E. ZUBCO

Universitatea Agrară de Stat din Moldova

Abstract: The study is devoted to the activity and role of agricultural enterprises, founded on associative principles, in the development of agriculture of the Republic of Moldova (Limited Liability Companies, Agricultural Production Cooperatives and Joint Stock Companies).

Agriculture, in the Republic of Moldova, is dominated by several legal forms of organization based both on individual and associative principles. Each of these forms requires a separate study.

However, the future of agriculture and its progress will depend on the harmonious development of both individual and associative enterprises.

Agriculture represents the field in which the legal forms of organization were influenced the most by the process of economic reform and the implementation of market relations. This reform changed the essence of production process in agriculture - the property. State monopoly on land ownership and other agricultural goods, has been transformed into private property.

Key words: Associative enterprises, Economic reform, Legal form of organization, Market relations, Ownership.

ÎNTRUCERE

Reforma relațiilor funciare în agricultură a avut ca scop principal privatizarea pământului și a altor bunuri agricole, implementarea relațiilor funciare de piață. La rândul său, privatizarea terenurilor agricole a scos la suprafață o problemă importantă a reformei funciare. În ce constă această problemă?.

Formele organizatorico – juridice a întreprinderilor agricole (colhozurile, sovhozurile) bazate pe proprietatea publică (de stat) asupra mijloacelor de producție (inclusiv a terenurilor), nu pot fi aplicate în condițiile proprietății private.

Problema constă în utilizarea rațională a bazei tehnico-materiale existente la momentul privatizării bunurilor agricole. Soluționarea problemei a fost concepută prin aplicarea principiului de asociere a proprietarilor de bunuri agricole. Anume această motivație a dat naștere unor forme organizatorico – juridice în cadrul întreprinderilor agricole bazate pe principii asociative: cooperative agricole de producție, de întreprinzător; societăți cu răspundere limitată; societăți pe acțiuni, agricole (comparativ mai puține).

Aceste forme organizatorico - juridice de întreprinderi agricole, din start, au devenit un potențial agricol important. În folosința lor au trecut masive compacte și optime după dimensiuni a terenurilor cu destinație agricolă, construcții, unități de tehnică agricolă etc. Conducători ai majorității acestor întreprinderi agricole au devenit foști specialiști cu experiență (agronomi, economiști, mecanizatori etc.).

Ponderea producției agricole a întreprinderilor asociative în volumul global al republicii este destul de înaltă și constituie pe ultimii trei ani: cereale și porumb 35-37%; floarea soarelui 65-67%; sfeclă de zahăr 87-90%; tutun, 86-90%; fructe - 42%; struguri – 20%; legume - 15%.

Scopul studiului este de a supune întreprinderile bazate pe principii asociative unei analize prin prisma dinamicii suprafețelor de terenuri agricole.

MATERIAL ȘI METODĂ

Obiectul prezentului studiu sunt terenurile cu destinație agricolă și alte bunuri (vii, livezi) ale întreprinderilor formate pe principii asociative: cooperativele agricole de producție, de întreprinzător; societățile cu răspundere limitată; societățile pe acțiuni.

Perioada de studiu cuprinde intervalul anilor 2002-2010.

Ca material de studiu au fost utilizate: informația (analele) Agenției Relații Funciare și Cadastru despre fondul funciar; informația Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova; cadrul juridic al Republicii Moldova, alte materiale informative.

Cadrul legislativ utilizat în calitate de material de studiu este următorul: Codul Funciar Legea nr.828 din 25.12.91; Legea privind societățile cu răspundere limitată nr. 135 – XVI din 14.06.2007; Legea cu privire la arenda în agricultură nr. 198-XV din 15 mai 2003; Legea privind societățile pe acțiuni nr. 1134

– XIII din 2.04.1997; Legea privind cooperativele de producție nr. 1007-XV din 25.04.2002.

Materialul acumulat în cadrul studiului a fost analizat prin aplicarea mai multor metode științifice de studiu: metoda analizei datelor statistice; metoda analizei grafice a tendințelor; metoda analizei variantelor; metoda analizei comparative etc.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Cooperativele agricole de producție, cooperativele agricole de întreprinzător, societățile cu răspundere limitată, societățile pe acțiuni, referitor la procesul de lucrare a terenurilor agricole, în comparație cu gospodăriile țărănești (de fermier), alte gospodării bazate pe principii individuale, acționează relativ identic: lucrează suprafețe optimale de teren agricol; dispun de tehnică, pe măsură modernă; aplică relații de lucru asemănătoare (în majoritate bazate pe arendă) etc.

Informația despre structura terenurilor destinate agriculturii a întreprinderilor asociative, prin prisma divizării lor în terenuri arendate și terenuri proprietate privată se propune în tabelul 1.

Tabelul 1

Terenurile destinate agriculturii în cadrul întreprinderilor agricole asociative

n/o	Denumirea indicilor	Perioada supusă analizei								
		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	Terenuri destinate agriculturii(mii/ha)	1951,0	1951,0	1952,0	1953,0	1974,1	1978,9	1984,6	2007,6	2008,7
2	Suprafața totală a întreprinderilor asociative mii/ha. incl. vii și livezi	755,8	791,8	809,4	815,2	823,1	842,0	850,5	854,2	849,9
		86,0	85,9	86,1	87,7	86,9	86,7	85,6	83,5	80,2
3	Ponderea viilor, livezilor în suprafața întreprinderilor asociative (%)	11,4	10,8	10,6	10,8	10,6	10,3	10,1	9,8	8,4
4	Terenuri arendate incl. vii. livezi total, mii/ha	inf. lipsește	inf. lipsește	inf. lipsește	inf. lipsește	772,4 64,4	792,8 73,8	787,3 68,4	774,4 61,3	764,6 57,9
5	Suprafața totală a terenurilor proprietate privată a fondatorilor incl. vii, livezi, mii/ha	inf. lipsește	inf. lipsește	inf. lipsește	inf. lipsește	50,7	49,2	63,2	79,8	85,3
						11,4	12,9	17,2	22,2	22,3

Dinamica terenurilor. Un indice indirect, dar important în dezvoltarea diferitelor forme organizatorico-juridice ale întreprinderilor agricole inclusiv și a celor asociative, este dinamica suprafețelor de terenuri utilizate în procesul de producere - terenurile agricole. Suprafața terenurilor agricole ne vorbește despre potențialul întreprinderii. Această concluzie axiomatică este bazată pe rolul prioritar al „terenului agricol” în componența mijloacelor de producere a întreprinderii în ansamblu.

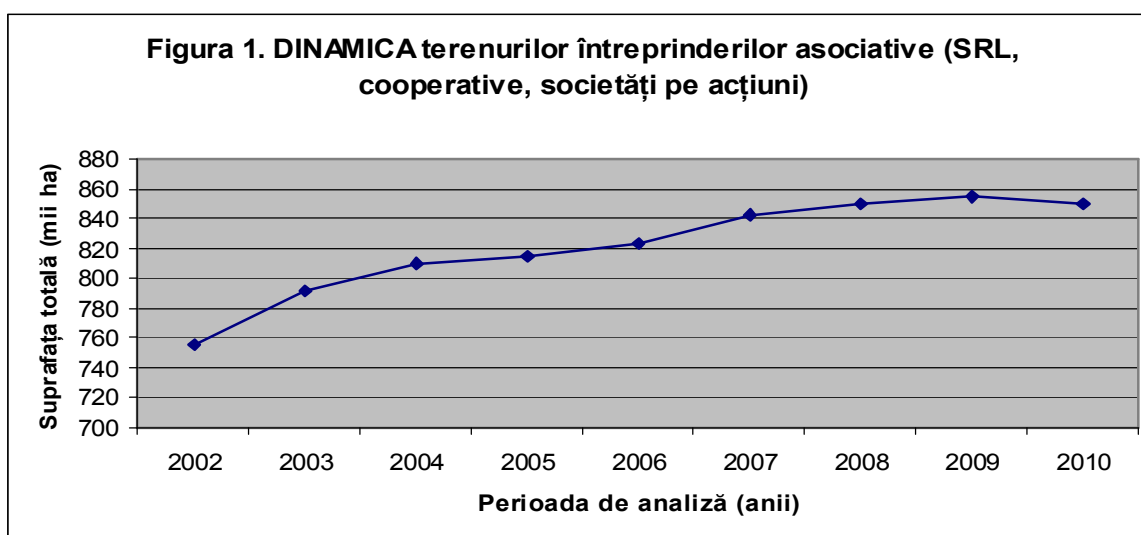
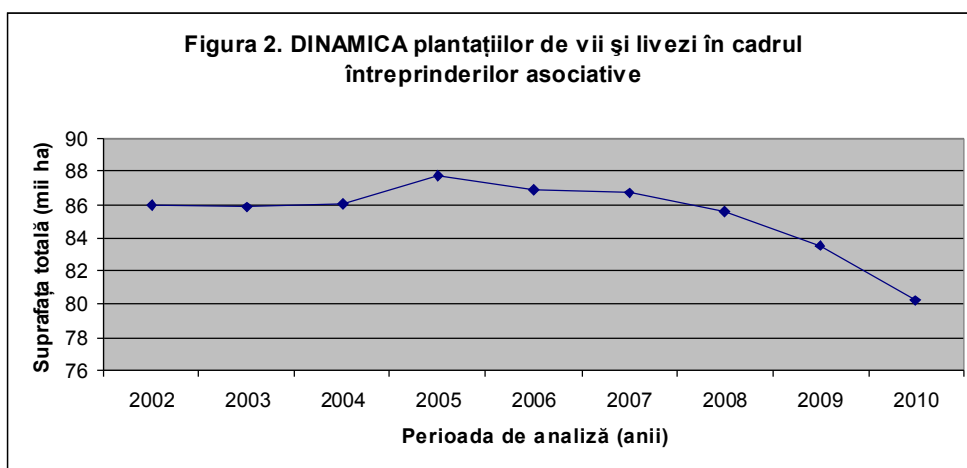

Figura 1 ne prezintă o analiză grafică a terenurilor întreprinderilor asociative pe o perioadă de 9 ani (perioada studiului). Rezultatele analizei demonstrează o creștere lentă a suprafețelor întreprinderilor asociative cu tendința de a trece într-o stare de stabilitate.

Această stabilitate ne impune să concluzionăm că, pentru Moldova, în condițiile actuale, suprafața totală de 850-855 mii/ha este maxim-optimală pentru întreprinderile bazate pe principii asociative.

La rândul său, nivelul de intensificare a procesului de producere de asemenea reprezintă o informație importantă în dezvoltarea întreprinderilor agricole (I. Perju, P. Tomița, 2002). Astfel, un nivel înalt de intensificare a procesului de producere în agricultură poate fi obținut prin diferite căi: majorarea suprafețelor de teren irigate; cultivarea plantelor intensive, cum ar fi legumele, plantațiile de vii și livezi; aplicarea sistemelor de îngrășăminte etc. Indiferent de direcție specializării întreprinderii, intensificarea procesului de producere semnalizează, în primul rând, majorarea investițiilor în agricultură.

Terenurile întreprinderilor asociate (corporative).

Din figura 2 constatăm că, în cadrul întreprinderilor asociative în ansamblu, suprafețele de vii și livezi se află într-o tendință pronunțată de diminuare. Pe parcursul anilor 2005-2010, suprafața totală a plantațiilor de vii și livezi s-a diminuat cu aproximativ 8 mii/ha.

Această tendință trebuie să pună în gardă autoritățile publice centrale în procesul de elaborare a politicilor în agricultură. Diminuarea suprafețelor nu poate să nu influențeze pe viitor asupra volumului global al producției, inclusiv și a exportului în ansamblu (I. Botnarenco, E. Zubco, 2011).

Dinamica terenurilor arendate și proprietatea privată. Analiza detaliată a structurii suprafețelor de teren în cadrul întreprinderilor asociative ne mai deschide un aspect important și anume: fondul funciar al acestor forme organizatorico – juridice include 87,8% terenuri arendate și 12,2% terenuri proprietate privată a fondatorilor de întreprinderi (tab. 1).

În condițiile în care suprafața totală a întreprinderilor asociative include aproximativ 88% terenuri arendate, procesul de producție, succesul în ansamblu va depinde direct de această majoritate.

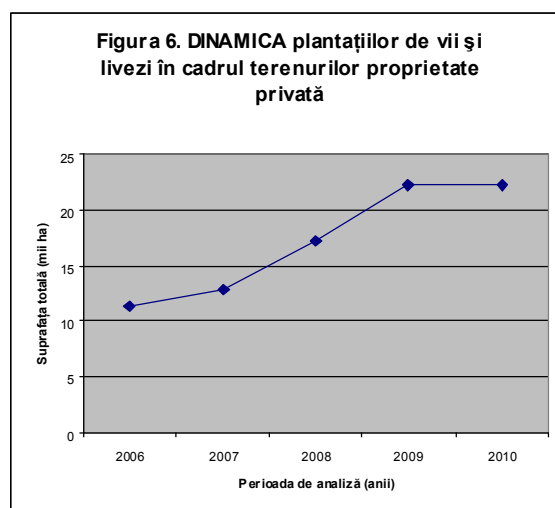
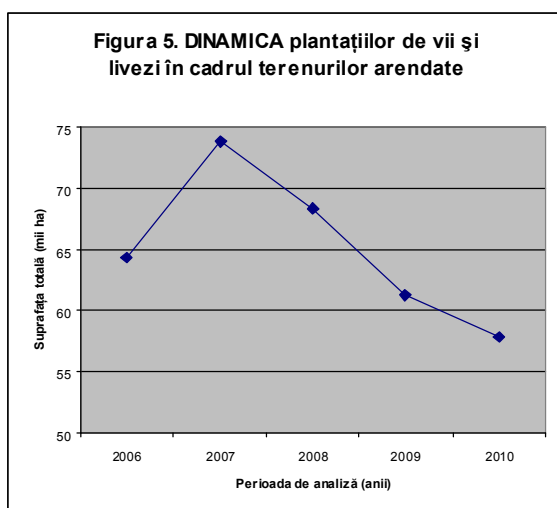
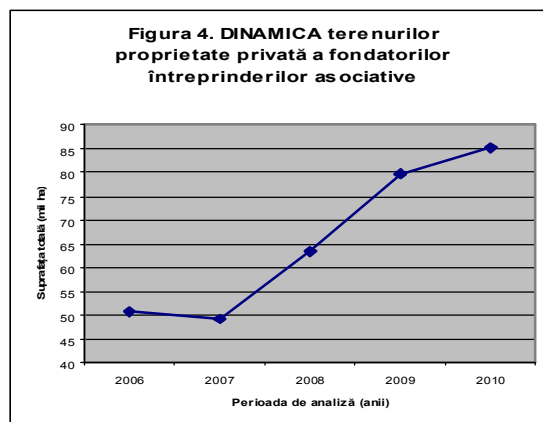
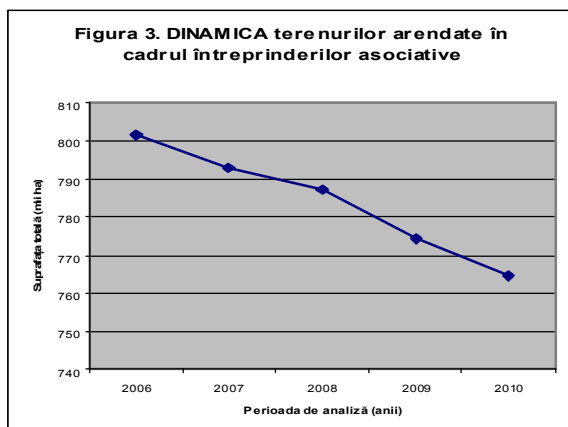
Totodată, analiza tendințelor reflectate în fig. 3 și 4 pentru perioada de studiu (Cadastrul funciar) ne demonstrează o diminuare lentă a suprafețelor terenurilor arendate de la 772,4 mii/ha în anul 2006 la 764,6 mii/ha în anul 2010 (fig. 3 și 4) și o creștere a terenurilor proprietate privată a fondatorilor întreprinderilor asociative de la 50,7 mii/ha (în anul 2006) până la 85,3 mii/ha (în anul 2010) sau cu 34,6 mii/ha.

Dinamica plantațiilor de vii și livezi. Pentru formularea unor concluzii mai profunde despre modul de folosință a terenurilor, vom analiza dinamica plantațiilor de vii și livezi în cadrul întreprinderilor asociative.

Figura 5 ne demonstrează că diminuarea suprafețelor totale ale terenurilor arendate mai este însoțită și de diminuarea plantațiilor de vii și livezi din cadrul lor, iar creșterea suprafețelor proprietate privată a fondatorilor de întreprinderi asociative este însoțită de creșterea suprafețelor plantațiilor de vii și livezi.

Care sunt motivele și pe cât de stabile sunt tendințele reflectate în figurile 5 și 6.

În condițiile în care aceste tendințe se vor păstra o perioadă îndelungată, când fondul privat va atinge dimensiuni mari, atunci, sunt de așteptat modificări calitative în structura formelor organizatorico-juridice a întreprinderilor agricole asociative.

CONCLUZII

1. Suprafața totală a întreprinderilor bazate pe principii asociative a atins dimensiunile maxime și la momentul actual se află într-o stare de stabilitate. Suprafața medie a unei întreprinderi este de 212 ha.
2. Fondul funciar al întreprinderilor asociative include terenuri arendate (87,8%) și proprietate privată (12,2%). Suprafața totală a terenurilor arendate se află într-o cădere uniformă atunci când suprafața terenurilor proprietate privată se află în creștere.
3. Suprafața plantațiilor de vii și livezi în cadrul terenurilor arendate se află într-o cădere uniformă. În cadrul terenurilor proprietate privată se află în creștere. Fondatorii investesc mai mult în suprafețele terenurilor ce le aparțin.
5. Tendințele stabile, când procesul de intensificare a utilizării terenurilor proprietate privată depășește cu mult intensificarea utilizării terenurilor arendate au la baza lor „interesul economic” care este mai puternic în condițiile proprietății private.

BIBLIOGRAFIE

1. Anuarul statistic al Republicii Moldova. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău, 2010.
2. Botnarenco, I., Zubco, E. Categoria de destinație a terenului în conținutul cadastrului. În: Știința agricolă, UASM, Chișinău, 2011, nr. 1, p. 55-58, ISSN 1857-0003.
3. Botnarenco, I., Zubco, E. Modificarea categoriei de destinație a terenurilor (aspect social, economic și juridic). În: Știința agricolă, UASM, Chișinău, 2011, nr. 1, p. 59-62, ISSN 1857-0003.
4. Cadastrul funciar al Republicii Moldova pe anii 2002-2010. Agenția Relații Funciare și Cadastru a Republicii Moldova. – Chișinău: 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011.
5. Perju, I., Tomița, P. Tendințele și evoluția formelor organizatorico-juridice a întreprinderilor agricole în Republica Moldova în procesul reformelor economice. Lucrări științifice, UASM, Chișinău, 2002, Vol. 10, p.177-181.

Data prezentării – 22.11.2011